Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, 7. marca 1929. Štev. 30. Letnik LXIX. [Šol. leto 1928/29]

7 III 1929 — kraj — priloga

Učiteljski Tovariš

Stanovsko politiško glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vracamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

Družba sv. Cirila in Metoda in naše šolstvo.

Tiho in mirno brez reklam, brez samohvale vrši Družba veliko nacionalno delo in nikoli ne pozabi na naše šole po onih krajih, kjer se je raznarodovalo naše ljudstvo po tujih, agresivno delujočih potujčevalnih društvih. S svojo spretno roko posega zlasti v one kraje, kjer nam je bil neprijatelj odtujil po svojih šolah naše ljudstvo. To intenzivno delo rodi lepe sadove. Ljudstvo je začelo spregledavati, sovražni otrov popušča, mladina se vzgaja v nacionalni zavesti, utrjuje se misel pripadnosti in v srcih zapeljanih se vnema ogenj rodoljubja.

Družbino delo ne pozna politične pripadnosti, tuj ji je vsak narodni šovinizem, ona ne potujčuje, njeno geslo je: »Ohraniti narodu to, kar je in kar je bilo njegovega, počvrstiti nacionalno naše obmejne kraje, vrniti narodu to, kar mu je tujec ugrabil, zanesti plamteč ogenj pravega rodoljubja v najširše plasti naroda in dovesti narod potom prosvete na kar najvišjo stopnjo.«

Družba ne štedi s svojo darežljivostjo, ona nabavlja zlasti obmejni šolski mladini knjige, učila, samoučila, obleke, obdaruje jih za Miklavža in Božič, podpira revne šolske občine s prispevki in brezobrestnimi posojili, podpira v potrebi in sili zlasti ono obmejno, delavno učiteljstvo, ki je podpore nujno potrebno. Dalje podpira v zadnjem času tudi one svoje učitelje, ki so bili pregnani iz svojih mest. V vse te svrhe je izdala Družba po vojni že **nad pol milijona dinarjev**. Poleg tega pa je v prosvetne namene **darovala za razne šolarske knjižnice ogromno število knjig in izdaja za našo obmejno deco v več tisoč izvodih koledarček »Kraljevič Marko«.**

Za specifično šolske namene pa je izdala Družba v zadnjem deceniju nad 6,000.000 dinarjev.

Iz ravnokar omenjenega, ki pa ni izčrpno, spozna lahko naše učiteljstvo, da je Družba sv. Cirila in Metoda največja in edina prijateljica šole in učiteljstva.

Družba rada prizna, da razume po večini naše učiteljstvo velik pomen družbinega dela in s posebno pohvalo moramo omeniti, da se naše C. M. podružnice povsod tam dobro gibljejo, kjer sodelujejo učitelji in učiteljice. V tem primeru bi lahko navedli mnogo slučajev, ki bi osvetili gigantsko delo požrtvovalnih učiteljev in učiteljic. Vsem tem bodi javno priznanje in zahvala.

Ko se danes posebno poudarja delo učiteljstva izven šole, se nam zdi umestna pripomba, da ni nobeno delo za prosveto naroda hvaležnejše in učiteljskemu stanu bližje, kakor delo za cilje, ki jih ima Družba sv. Cirila in Metoda. Družba ne apelira na materijalne žrtve učiteljstva, pač pa ga prosi za sodelovanje, za moralno in idejno pomoč. Po vojni je zaspalo mnogo podružnic, skušajte jih oživeti, da bodo s svojim delom pripomogle k večjemu razmahu družbinega udejstvovanja.

Družba sv. Cirila in Metoda je edina institucija v Sloveniji, ki stoji ob Vaši strani in hoče podpirati Vaše veliko kulturno delo med narodom.

Mnogim bode ta apel nedoumljiv, vendar treba je pomisliti, da imajo vsi narodi za negovanje nacionalne zavesti in svoj obstoj obrambena društva. Nemški narod, ki šteje nad 70,000.000 duš in živi kompaktno, neguje z največjo ljubeznijo kot zenico v svojem očesu, svoj Schulverein, ki pa nima samo defenzivnega namena, ampak zlasti ofenzivnega. Mi Slovenci pa imamo samo prosvetno obrambeno družbo, ki se udejstvuje le defenzivno, da ohrani vsaj to, kar je last naroda.

Fr. Skulj.

MARIJA DOLENEC, Planina pri Rakeku:

Naše delo v dekliških krožkih.

Pet nas je na šoli. Ideja za izvenšolsko delo je dobila odmeva tudi med nami. Svet napreduje z vedno večjo naglico, naš preprosti narod pa zaostaja daleč za razvojem. Izprevideli smo, da ni s prebivalstvom v naših vaseh prav nič boljše in da je tudi ono zares potrebno izobrazbe, najsibo v gospodarskih, gospodinjskih, zdravstvenih, mravstvenih ali pa v intelektualnih straneh življenja.

Z izpremembo duševnega in gmotnega stanja našega ljudstva bi morali začeti pri mladini. Dosedaj pa ni med nami še ustanov, ki bi jo sistematično izobraževala. Kot najpreprostejše, najrazumljivejše in najprijaznejše so se nam pač zdele ideje, oblike in smeri, ki nam jih daje že par let naša organizacija glede izvenšolskega dela. Njene besede, pisane ali govorjene, so imele na nas precej velik vpliv. Tudi kritike ljudstva, da nimajo učitelji in učiteljice nič dela, da imajo preveč počitnic in da niso voljni, da bi kaj napravili tudi izven svojih službenih dolžnosti, so nas podžigale k delu. Ob takih sodbah nas je skoro malo sram. Ker ni po vaseh drugih stanov, ki bi mogli in hoteli ljudstvu kaj nuditi, smo se prepričali, da je res naša dolžnost in da je tudi v naši moči, da ganemo sebe in druge v dobro smer. Tako smo se odločili, da bomo začeli in da bomo upeljali na šoli vse one ustanove, ki bi v sedanjih razmerah edine mogle imeti uspehe po cilju in metodi, namreč: kmetijsko-nadaljevalno in gospodinjsko-nadaljevalno šolo ter dekliški krožek.

Prva ovira, na katero smo zadeli, je bilo

pomanjkanje potrebnih prostorov.

Saj še za šolski pouk nimamo dovolj sob. Svoje namere smo razodeli županu. Bil je z našimi načrti zadovoljen in nam je pomagal, da smo preuredili neko staro drvarnico v dvorano, ki nam bo služila za izvenšolsko delo, potem pa še za šolski oder.

Začeli smo. Najprej

smo povabili starše

in jim pojasnili, kako da hočemo izobraževati njihove hčere in sinove. Sklicali smo tudi fante in dekleta in se z njimi domenili glede predavanj, dela in urnika. Za fante smo napravili kmetijsko-nadaljevalno šolo, za dekleta pa gospodinjsko nadaljevalno šolo in dekliški krožek. Število za gospodinjsko nadaljevalno šolo je bilo omejeno, v krožek pa bi se lahko vpisalo deklet, kolikor bi se jih hotelo. V gospodinjsko nadaljevalno šolo je bilo sprejetih 12 deklet, za krožek so se oglasila vsa dekleta iz gospodinjske šole, potem pa še druga, zlasti pa tista, ki bi bila rada sprejeta v gospodinjsko šolo, ko se bo nanovo začela. Dekleta imajo namreč še največ veselja do kuhanja.

V kmetijsko-nadaljevalni šoli

se poučuje kmetijstvo in drugi koristni predmeti. Gospodinjsko nadaljevalna šola se po vsebini razlikuje od dekliškega krožka. Gospodinjska šola se vrši po gotovem načrtu, njen namen je izobrazba gospodinje, krožek pa ima namen, da bi dal dekletom splošno izobrazbo; da imajo dekleta večje veselje, se poučujejo tudi ročna dela. Krožek se vrši enkrat v tednu po štiri ure. Dekleta delajo ročna dela, vmes se čitajo sestavki iz leposlovja, potem je razgovor o zgodovini žene in o ženskem vprašanju, nato pa predavanja iz anatomije in splošnega zdravstva, o bakterijah, življenju rastlin in o drugih rečeh, ki so podlaga boljšemu razumevanju predmetov v gospodinjski šoli. Gospodinje si v krožku svoje znanje izpopolnjujejo, drugim dekletom pa predavanja razširjajo obzorje in jih pripravljajo za vstop v gospodinjsko šolo. — Zelo so dekleta ganile recitacije Cankarjevih spominov iz »Mojega življenja«.

Pri vsem delu vpliva blagodejno, da

deluje vse učiteljstvo

in da se nihče ne odstranjuje. Med nami ni nasprotovanja, ne zavisti, ne očitkov, da ta ali oni »nič ne dela«, najmanj pa kake želje po oblasti in ukazovanju ali omalovaževanju. Tovarišice mi bodo z grenkostjo v srcu pritrdile, da ravno te lastnosti ubijajo v njih veselje do izvenšolskega dela ali ga vsaj ovirajo. Ker grenijo sožitje in delajo neprijeten vtis na občinstvo, se same obsojajo.

V začetku smo mislili, da je delo težko, utrudljivo in da smo ga komaj zmožni. Pa smo se poglobili vase in našli nedvignjene zaklade — zmožnosti — ki jih lahko obrnemo ljudem v prid. — Utrudi nas ne, ker smo si delo tako med seboj porazdelili, da se preveč ne črpamo. Preveč bi bilo vse za enega, če pa vsakdo nekaj naredi, se še pozna ne, ne na času, ne na utrujenosti. V vseh je dobra in blagodejna zavest, da živimo med seboj v lepem soglasju, da nam nihče ne more očitati brezdelja in brezbrižnosti in da prostovoljno storimo več kot je naša dolžnost po paragrafu. Ko pa bomo gledali morebitne sadove svojega truda, bomo blagoslavljali misel skupnega izvenšolskega dela.

Tako je od strani učiteljstva vse v najlepšem redu. Z obiskom pa nismo zadovoljni. Pričakovali smo več odziva zlasti, ker je kraj precej velik.

Krožek obiskuje le 25 deklet,

dasi bi jih bilo lahko 50. Kje so vzroki temu nezanimanju? Kraj leži ob glavni cesti. Poleg kmetskega prebivalstva so tudi drugi stanovi. Večina kmetskega prebivalstva gozdari ali pa dela po parnih žagah. Malomeščanska civilizacija je že kolikor toliko vplivala tudi na dekleta, na njihovo mišljenje. Preveč vrednosti vidijo v zunanjih rečeh, preveliko nagnjenje do njih jim ubija smisel za duševne strani življenja. V kraju ni one domačnosti med dekleti, kot je po majhnih, pravih kmetskih vaseh; dekleta ne občujejo med seboj nekako familijarno marveč so preveč vsaka zase. — Nemalo vplivajo tudi strankarska nasprotja, ki so razvita do strasti. Ljudske sile se črpajo v prevelikem zanimanju za strankarsko politične dogodke, v pregorečem in pristranskem presojanju delovanja strank, pa tudi v strankarskih praskah in sovražnostih. Da bi se vsa tovrstna pozornost obrnila rajše na izboljšanje duševne omike in gospodarstva! Resnici na ljubo moramo omeniti, da so bili v kraju tudi med učiteljstvom taki, ki so ljudstvo razdvajali.

Z nezmanjšanim veseljem pa smo pri svojem delu kljub temu, da nismo našli med dekleti onega odmeva, ki ga zasluži naša dobra volja. Upamo, da bomo premagali vse temne sile. — Sklenili smo, da bomo že pri šolski mladini vzbujali zanimanje za izobrazbo in delo, da je ne bomo z zastarelimi metodami odtujili šoli, ampak da jo bomo na lep način privedli do tega, da si bo sama želela tudi po šolski obveznosti stika z nami, in da bo sama zahtevala omike in znanja. Pa tudi s strankarstvom nočemo dajati ljudstvu kvarljivega zgleda. To je resnih ljudi nevredno.

Naše delo je pošteno in zasleduje le dobre cilje.

Nihče nam ne nasprotuje; upamo, da bomo s časom dosegli tudi več umevanja.

Lepo bi bilo, če bi na vseh šolah tako delali.

Kolško ugleda bi si pridobil učiteljski stan! Pozivam vse, ki imajo količkaj dobre volje in notranjega bogastva, da nam sledijo. — Še enkrat pa poudarjam: delo pravilno razdeljeno ne izčrpava telesnih in duševnih moči, nasprotno daje človeku notranje zadovoljstvo; s tem pa tudi odpade glavni razlog proti delu med narodom.

Splošne vesti.

IZPLAČILO MESEČNIH PREJEMKOV UČITELJSTVU LJUBLJANSKE OBLASTI.

Ker učiteljstvo ljubljanske oblasti ni prejelo mesečnih prejemkov za marec, je pov. UJU interveniralo na merodajnih mestih, kar je razvidno tudi v rubriki »Iz pov. UJU« v današnji številki lista.

»Slovenski Narod« z dne 5. marca prinaša v tej zadevi sledeče pojasnilo:

Knjigovodstvo velikega županstva je prejelo od 1. t. m. nešteto brzojavk podeželskih šolskih vodstev, kje tiči vzrok, da ni prejelo učiteljstvo 1. t. m. svojih plač. Na veliko županstvo so prihajale tudi deputacije tako, da so imeli mnogo posla samo z dajanjem informacij. Pod pritiskom vedno večjega povpraševanja se je prosvetni oddelek odločil, da pošlje tekom današnjega dne vsem tukajšnjim dnevnikom uradno obvestilo, v katerem razloži učiteljstvu, zakaj ni prejelo plač in kdaj je pričakovati, da jih bo prejelo.

V ljubljanski in mariborski oblasti je skupno 3900 učiteljev. Knjigovodstvo velikega županstva je zaprosilo za kredite za četrto tromesečje državnega proračuna že meseca januarja. Ministrstvo je odobrilo za obe oblasti le en del kredita tako, da je ostalo knjigovodstvo pred kočljivo nalogo, kako naj razdeli ta denar. Odločilo se je, da nakaže plače učiteljstvu v mariborski oblasti, ker jih je manj kot v ljubljanski. Tako je učiteljstvo v mariborski oblasti prejelo plače pravočasno, v ljubljanski pa ne.

V ljubljanski oblasti je uslužbenih nad 2000 učiteljev in učiteljic. Ker morajo poravnati prvega v mesecu svoje obveznosti, je razumljivo, da je nastalo veliko razburjenje med njimi. Povpraševali so na finančni direkciji ter na knjigovodstvu, kdaj prejmejo plače, a nihče jim ni vedel dati pojasnila. Zvedeli so le, da je prosvetni oddelek velikega županstva interveniral v Beogradu, da se takoj odobri kredit še za ostalo učiteljstvo.

Danes dopoldne je knjigovodstvo k sreči prejelo obvestilo, da je ministrstvo v Beogradu otvorilo kredit ter da naj pripravi vse potrebno, da se plače učiteljstvu takoj izplačajo. Ker je knjigovodstvo imelo položnice že pred 1. marcem pripravljene, bo prejelo učiteljstvo v Ljubljani plače že tekom današnjega dne, ono na deželi pa jutri.

Kakor smo izvedeli na velikem županstvu, so zadnje tromesečje državnega proračuna vedno kakšne težkoče tako, da vedno preti nevarnost, da se plače ne bodo mogle izplačati. Druga leta in tudi lani je bilo tako. Šele v zadnjem trenutku je prispelo brzojavno obvestilo, da je kredit otvorjen. Obstoji bojazen, da se bodo enake težkoče pojavile tudi prihodnji mesec. Zato prosimo zlasti trgovce, naj uvažujejo te informacije ter naj v bodoče ne pritiskajo na učiteljstvo, naj poravna svoje zaostanke, misleč, da je že prejelo svoje plače.

Izjava prosvetnega šefa dr. Capudra.

V zadevi uradnega obvestila prosvetnega oddelka smo se obrnili pred zaključkom lista na prosvetnega šefa dr. Capudra, ki je izjavil, da so se pojavljale ovire pri izplače-

Mladinska Matica zaključi z 31. marcem termin za prijavo naročnikov. ✦ Na poznejša naročila se ne bo ozirala!

LISTEK.

Značaj — temelj človeka.

Po znameniti knjigi The Scoutmaster (Voditelj-četovodja izvidnikov), ki jo je spisal sir Robert Baden-Powell, posnemam sledeče važne sezname in stavke:

Narodove napake (Volksschäden.)

Prihodnji rod moramo obvarovati nekaterih že obstoječih napak (škode). V sledečem hočem navesti ljudske napake in pa protisredstva, ki jih uporabljamo v skavtizmu.

Prva skupina teh napak je: Brezverstvo, razuzdanost, neodgovornost, pomanjkanje domoljubja, sebičnost, pokvarjenost, pomanjkljiva obzirnost napram bližnjemu in krvoločnost. Vzrok teh napak je ravnodušnost napram višji vesti.

V drugo skupino napak prištevamo zločine sirovosti, blaznost, razsipnost in revščino. Njihov vzrok je pijanstvo.

Tretjo skupino tvorijo izživljenost, pohajkovanje in flirtanje, nizkotno nravstveno mišljenje in dejanja, nezakonska rojstva in spolne bolezni.

Vzrok teh narodovih napak nam je iskati v slabosti napram samemu sebi.

Izvir vseh teh napak je v pomanjkanju samovzgoje.

Neodgovornost in nevednost staršev pa povzročajo sledeče napake: Bolezen, umazanost, umrljivost otrok, duševno in telesno manjvrednost. Izvir teh pa je v pomanjkanju znanja o zdravstvu in telesu.

Prve tri skupine napak odpravimo z vzgojo značaja, protisredstvo zadnji skupini pa je vzgoja telesnega zdravja.

Izvidništvo se bori proti tem napakam s tem, da stremi za izpopolnitvijo šolske vzgoje in sistematičnim razvojem značaja potom dobre družbe, čustva, poštenja, samovzgoje, odgovornosti, iznajdljivosti, ročnosti in spretnosti, spoznavanja Boga s študijem prirode, sreče, uporabljanja vere v resničnem življenju, vadi pošteno igro, pomaga drugim in osebno služi javnosti.

Telesno zdravje pa krepi izvidnik z vajami na prostem (ne samo prostimi vežbami), z odgovornostjo za lastni primerni telesni razvoj in s praktično uporabo nauka o zdravju.

Značaj.

»Narod ne uspeva toliko zaradi moči svoje armade in orožja, kakor na osnovi značajne sile svojih državljanov.«

»Za življenski uspeh moža je pomembnejši njegov značaj, kakor njegova učenost!«

Zato je značaj največjega pomena, tako za narod, kakor za posameznika.

Znanost, t. j. čitanje, pisanje in računanje poučujejo v šoli; kje pa uče o važnejši lastnosti, t. j. značaju? Pravzaprav nikjer! Nimamo oficijelnega programa za izoblikovanje značaja otrok. Toda če zavisi moževa prihodnjost od njegovega značaja, bi ga morali vendar razvijati, predno stopi v življenje, t. j. v deški dobi, ko je še sprejemljiv. Značaj se ne da v dečka »ubiti«. Kal za to že tiči v njem, treba jo je le razviti in povečati. Toda na kakšen način?

Značaj je v splošnem samo posledica družbe in okolice. Vzemimo n. pr. dva dečka, dvojčka, če hočete. Poučujte jih v šoli enako, a izven šole jih dajte v različne domove. Zaupajte enega dobri, vzpodbujajoči materi in pridružite ga snažnim in odkritosrčnim prijateljem, kjer bodo zaupali v dečkovo čast, da bo izpolnjeval življenske zapovedi. Drugega dečka pa pustite pohajkovati po nizkotnih zakotjih, v umazanem domu, med zapravljivimi, tatinskimi in nezadovoljnimi tovariši. Ali je verjetno, da bo dobil enak značaj, kakor njegov brat?

Tisoče dečkov izgubimo vsak dan na ta način, da jih pustimo postati neznačajne in tako neporabne postopače, ki so sebi v nadlogo ter grešniki in nevarnost naroda.

Mogli bi jih rešiti, če bi jim vsaj v dobi dojemljivosti mogli dati pravilno družbo. In tisoči so, ki jih sicer ne moremo postaviti na enako stopnjo (kajti postopače imamo v vseh družabnih krogih), ki pa bi postali boljši ljudje, koristnejši svoji domovini in zadovoljnejši s samim seboj, če bi jih mogli v pravi starosti prepričati, da bi razvijali svoj značaj.

(Konec prihodnjič.)